

افغانستان آزاد – آزاد افغانستان

AA-AA

چو کشور نباشد تن من مباد بدین بوم و برزنده یک تن مباد
همه سر به سر تن به کشتن دهیم از آن به که کشور به دشمن دهیم

www.afgazad.com

afgazad@gmail.com

Political

سیاسی

بهرام رحمانی
۱۷ اگست ۲۰۱۶

پایان یک دوره تاریخی در ترکیه (بخش بیست و دوم و پایانی)

در هفته‌های اخیر همه عرصه‌های اقتصادی، سیاسی، امنیتی، فرهنگی و دیپلماتیک در ترکیه تغییر کرده است. در واقع این دوره با ماجرای واقعی و یا ساختگی «کودتا» پایان یافت. در عرصه اقتصادی به‌ویژه ترویسیم بحران‌های شدیدی در انتظار ترکیه است. از نظر امنیتی، دولت کاره‌ای نیست و رجب طیب اردوخان رئیس جمهوری که بی‌حد و مرز شیفته قدرت فردی و دیکتاتوری است به‌بهانه کودتا همه قدرت و حاکمیت را در قبضه خود گرفته و در حال پاکسازی کلیه مخالفین و منتقدین از رسانه‌ها، دانشگاه‌ها، مدارس، ارتش: نیروی زمینی، نیروی هوایی، نیروی دریایی، ژاندارمری، گارد ریاست جمهوری، دستگاه پولیس، اطلاعات و امنیت (میت)، ادارات دولتی و غیردولتی، قوه مقننه، قضائی و مجریه و حتی درون حزب عدالت و توسعه و کاخ ریاست جمهوری است. از جنبه فرهنگی نه تنها مدارس و دانشگاه‌ها و رسانه‌ها را پاکسازی کرده، بلکه در اسلامیزه کردن جامعه نیز گام‌هایی برداشته است.

در عرصه بین‌المللی و دیپلماتیک ترکیه در تلاش است روابط خود را با اسرائیل، روسیه و حکومت اسلامی ایران بهبود بخشد و به‌عبارت دیگر، سران کنونی ترکیه دیگر از تلاش برای عضویت در اتحادیه اروپا مأیوس شده‌اند به‌نوعی از غرب‌گرایی به‌شرق‌گرایی تمایل پیدا کرده‌اند. البته روس‌ها به‌خوبی با اردوخان بازی سیاسی کردند و او را به «غلط کردم» انداختند. اردوخان مجبور شد بعد از گذشت هفت ماه از واژگون‌کردن جنگنده روسی، از این کشور غدرخواهی کند و بگوید «اشباه از سوی خلبان ماست». با اسرائیل هم همین‌طور.

حتی مقامات ترکیه چراغ سبز نشان می‌دهند که حاضرند در رابطه با بحران سوریه تغییر سیاست دهند و در این مورد با حکومت بشار اسد و ایران و روسیه همکاری کنند. البته این تغییر سیاست کار چندان ساده‌ای نیست و می‌تواند داعشی‌ها، به‌ویژه داعشی‌های درون سازمان امنیت و اطلاعات (میت)، ژاندارمری، پولیس و ارتش و اطرافیان خود اردوخان را علیه دولت ترکیه و شخص رئیس جمهور بشوراند.

سران دولت ترکیه و در رأس همه رجب طیب اردوخان رئیس جمهور این کشور، واقعا دچار سرگیجه سیاسی شده است. از جمله سؤال این است که رویکرد دولت ترکیه از غرب به‌شرق، چه قدر جدی است؟!

مولود چاوش‌اوغلو، وزیر خارجه ترکیه به‌روزنامه المانی «بیلد» گفته است بخش‌هایی از اتحادیه اروپا ترکیه را به طور کامل منزوی کرده‌اند. به‌گفته او کشورهای اتحادیه اروپا به‌جای حمایت از ترکیه، این کشور را «تحقیر» می‌کنند.

او در گفت‌وگو با «بیلد» گفته است که هیچ کشوری مانند ترکیه تلاش نکرده است که «همه شرایط» اتحادیه اروپا برای ورود به این اتحادیه را برآورده کند و پرسیده است: «مگر ما چه جرمی مرتکب شده‌ایم و چرا این همه دشمنی با ترکیه؟»

درباره سیاست ترکیه پس از کودتا بیش‌تر به‌گزارش «تاگس‌شاو» وزیر خارجه ترکیه در این مصاحبه، ادعا کرده است، اتحادیه اروپا متوجه نیست که مردم ترکیه پس از کودتای شکست‌خورده این کشور «دچار آسیب‌های روانی» شده‌اند. چاوش‌اوغلو، همچنین در این گفت‌وگو خواست که اتحادیه اروپا سه میلیارد یوروی وعده داده شده در توافق بر سر پناهندگان را پرداخت کند.

او در عین حال تأکید کرد که ترکیه بر اساس منافع امنیت ملی خود حرکت می‌کند و مسأله «خروج از ناتو» نه از سوی این کشور، که از سوی محافلی که سر دشمنی با ترکیه دارند، مطرح شده است.

آنچه که در ادامه این مطلب می‌آید نمونه‌هایی از پس لرزه‌های سیاسی و اجتماعی و اقتصادی به‌اصطلاح دوران پساکودتای پنج شش ساعته است. چند ساعتی که برای اردوخان یک «نعمت الهی؟!»، سرنوشت‌ساز و مهم بود تا اهداف و سیاست‌ها بلندپروازانه و مالیخولیایی و جنایت‌کارانه و باج‌خواهی خود را در جامعه ترکیه پیاده کند. واقعا هنگامی که ناسیونالیسم و مذهب، این گرایشات فوق ارتجاعی و وحشیانه دست‌به‌دست هم می‌هند چه فجایع انسانی و اجتماعی ویرانگر و مخربی به‌بار می‌آورند؟! *

اردوخان به‌مدت سه ماه در کشور حالت فوق‌العاده اعلام کرده است. رئیس‌جمهور ترکیه اکنون اختیارات «فراقانونی» دارد و در حال حاضر سرمست «قدرت آهنین» خود است! فعالیت احزاب مخالف محدودتر شده است.

اردوخان مهلت «بازداشت غیرقانونی» مظنونان را تمدید کرد. پولیس ترکیه تاکنون مجاز بود تا چهار روز آزادی فرد مظنون به‌ارتکاب جرم را تا صدور قرار مجرمیت یا کیفرخواست محدود کند و او را در زندان موقت نگاه دارد. این مهلت اکنون به‌فرمان رئیس‌جمهور این کشور تا ۳۰ روز تمدید شده است.

پس از اعلام وضعیت اضطراری در ترکیه به‌مدت سه ماه، رجب طیب اردوخان، روز جمعه ۲۲ جون، طی فرمانی مقرر کرد که دستگیرشدگان حوادث اخیر می‌توانند تا سه ماه بدون ارائه کیفرخواست در زندان نگاهداری شوند. تاکنون مدت بازداشت قانونی مظنونان از ۴ روز تجاوز نمی‌کرد.

مجلس ترکیه روز ۲۰ جولای نیز با ۳۴۶ رای موافق از مجموع ۵۵۰ نماینده به‌برقراری وضعیت فوق‌العاده در این کشور رای مثبت داد. رجب طیب اردوخان، اکنون می‌تواند با استفاده از «اختیارات گسترده فراقانونی» خود و صدور فرمان، قوانین موجود را لغو کند یا تغییر دهد. به‌نظر کارشناسان، اردوخان از این فرصت برای «پاکسازی» مخالفان خود سود می‌برد.

به‌فرمان اردوخان همچنین بیش از ۱۰۴۳ مدرسه خصوصی، ۱۲۲۹ انجمن و نهاد خیریه، ۱۹ اتحادیه و تشکل و ۳۵ موسسه پزشکی ممنوع اعلام شده‌اند.

خبرگزاری «آنادولو»، همچنین از اخراج تمامی کارمندان دستگاه دولتی خبر داده که بر اساس فرمان اردوخان به‌نحوی «با تشکیلات تروریستی یا سازمان‌ها، گروه‌ها و نهادهایی در ارتباط بودند و هستند که فعالیت‌های ضد امنیت ملی آنان محرز شده است». همچنین گزارش می‌شود که دولت ترکیه از تمامی دانشگاه‌های این کشور خواسته است سفر به‌خارج متخصصان دانشگاهی را تا اطلاع ثانوی لغو کنند.

طرح پیشنهادی حزب حاکم ترکیه، در پارلمان تصویب شد: مجلس ترکیه طرح دولت مبنی بر برقراری وضعیت فوق‌العاده را تصویب کرد. به‌گفته رئیس مجلس، علاوه بر نمایندگان حزب حاکم برخی نمایندگان اپوزیسیون نیز رای موافق داده‌اند.

برقراری وضعیت فوق‌العاده که خبر آن چهارشنبه ۲۰ جولای-۳۰ تیر [سرطان] از سوی رجب طیب اردوخان، رئیس‌جمهور ترکیه اعلام شد مورد تصویب مجلس این کشور قرار گرفت.

در طول برقراری وضعیت اضطراری دستورات رئیس‌جمهور حکم قانون را دارند. او می‌تواند برای مثال به‌مقام‌ها دستور بدهد، مقررات منع آمد و شد را لغو، گردهمایی‌ها را ممنوع و گزارش‌های رسانه‌ها را سانسور کند.

اپوزیسیون ترکیه درباره حکومت مطلقه اردوخان هشدار داده است. حزب دمکراتیک خلق‌ها گفته است، جامعه ترکیه مجبور شده میان کودتا و دولت غیر دمکراتیک یکی را انتخاب کند. به‌گفته این حزب، کودتای ترکیه این موقعیت را فراهم کرد که دولت همه مخالفان را از میان برداشته و حقوق دمکراتیک و آزادی را بیش از پیش محدود کند.

از سوی دیگر «بینالی یلدریم»، نخست وزیر ترکیه نیز از انحلال گارد ویژه ریاست جمهوری این کشور خبر داد که حدود ۳۰۰ نفر از اعضای آن پس از کودتا دستگیر شدند. تعداد کل سربازان این گارد ۵۰۰۲ نفر است.

به‌گزارش رسانه‌های ترکیه آمار اخراج و تعلیق‌ها چنین است:

۱۵۲۰۰ آموزگار و خدمه آموزشی اخراج شده‌اند؛ به ۱۵۷۷ رئیس دانشکده دستور استعفا داده شده؛ ۸۷۷۷ کارمند وزارت کشور برکنار شده‌اند؛ ۱۵۰۰ خدمه وزارت دارائی اخراج شده‌اند؛ ۲۵۷ نفر از کارکنان دفتر نخست وزیری اخراج شده‌اند.

همچنین بیش از ۱۵ دانشگاه این کشور تعطیل شده است. یک‌هزار و ۵۵۷ تن از روسای دانشگاه‌ها و دانشکده‌های دولتی و خصوصی ترکیه مجبور به استعفا شده‌اند، بسیاری از استادان و مدرسان دانشگاه‌ها بازداشت و یا اخراج شده‌اند. استادان حق ترک کشور را ندارند.

خبرگزاری دولتی «آنادولو» گزارش داد که دادستان حکم بازداشت ۳۰۲۴ قاضی را صادر کرده است.

سازمان عفو بین‌الملل اعلام کرد که به «شواهدی معتبر» دست یافته که نشان می‌دهد برخی از زندانیانی که پس از کودتای نافرجام اخیر در ترکیه بازداشت شده‌اند، «مورد آزار، شکنجه و حتی تجاوز» قرار گرفته‌اند.

در گزارشی که روز یکشنبه سوم مرداد [اسد] ۱۳۹۵، توسط عفو بین‌الملل منتشر شده، ادعا شده که برخی از کسانی که پیامد پاکسازی‌های دولت ترکیه پس از کودتای نافرجام ۲۵ تیر در این کشور زندانی شده‌اند، «در بازداشتگاه‌های رسمی و غیر رسمی این کشور، مورد ضرب و شتم، شکنجه، و تجاوز قرار گرفته‌اند».

این سازمان حقوق بشری، همچنین می‌گوید که بر اساس گزارش‌های دریافتی، پولیس در انقره و ستانبول برخی از بازداشت‌شدگان تا ۴۸ ساعت ممتد، در «شرایط سخت‌گیرانه» نگاه داشته است.

به‌گزارش عفو بین‌الملل، در شرایطی که بازداشت‌شدگان مورد توهین، تهدید و آزارهای زبانی قرار گرفته‌اند، دسترسی به‌غذا، نوشیدنی و مراقبت‌های پزشکی از آن‌ها سلب شده است.

این گزارش، همچنین به نقل از دو تن از وکلای بازداشت‌شدگان نوشته است که زندانیان به‌آن‌ها گفته‌اند شاهد تجاوز به‌برخی از افسران ارشد ارتش بوده‌اند. این گزارش ادامه می‌دهد که در مقایسه با زندانیان دیگر، برخی از نظامیان عالی‌رتبه مورد بدرفتاری بیشتر قرار گرفته‌اند.

گزارش عفو بین‌الملل، بر پایه گفت‌وگو با چند وکیل، پزشک و نیز فردی از کارکنان یکی از بازداشتگاه‌ها تهیه شده، و بر اساس گفته‌های یکی از این افراد، برخی زندانیان تا حدی تحت شکنجه قرار گرفته‌اند که قادر به تکلم نبوده‌اند.

در این زمینه مدیر اروپای عفو بین‌الملل به‌خبرگزاری فرانسه گفته است که «گرچه در حال حاضر نگرانی ترکیه در مورد امنیت عمومی قابل درک است، اما هیچ شرایطی شکنجه، دیگر بدرفتاری‌ها و بازداشت‌های خودسرانه را توجیه نمی‌کند».

این مقام مسؤول در عفو بین‌الملل از مقام‌های ترکیه خواسته است با متوقف کردن «این اعمال شنیع»، به‌ناظران بین‌المللی اجازه دهند تا به‌مراکز نگهداری از بازداشت‌شدگان دسترسی داشته باشند.

شامگاه یکشنبه ۹ اگست، رئیس جمهوری ترکیه در یک گردهمایی در ستانبول در برابر هزاران نفر از طرفدارانش گفت: «اگر مردم خواهان مجازات اعدام باشند، به‌گمانم احزاب سیاسی هم به‌تصمیم مردم احترام می‌گذارند. طبعاً پارلمان ترکیه می‌بایست در مورد مجازات اعدام تصمیم بگیرد. من اما پیشاپیش اعلام می‌کنم، که تصمیم پارلمان را تأیید خواهم کرد».

اردوخان در نطق خود ادعا کرد که به‌جز اتحادیه اروپا «اکثر کشورهای جهان» در قوانین‌شان مجازات اعدام را در نظر گرفته‌اند: «می‌گویند اتحادیه اروپا مجازات اعدام ندارد. بسیار خوب. اما امریکا دارد، جاپان دارد، بیش‌تر جهان دارد. ما هم تا سال ۱۹۸۴ مجازات اعدام داشتیم».

دولت ترکیه به‌منظور برخورد با کودتاگران، تاکنون بیش از ۷۰ هزار نفر از نیروهای نظامی، مسؤولان قضائی، استادان دانشگاه، معلمان، کارمندان دولت، شهرداری‌ها و... را بازداشت کرده و یا فعالیت آن‌ها را به‌حالت تعلیق درآورده است.

بن‌علی ییلدیریم، نخست‌وزیر ترکیه سه‌شنبه ۲ اگست- ۱۲ مرداد گفت، بیش از ۵۸ هزار و ششصد نفر از کارکنان دولت تعلیق و حدود ۳۵۰۰ نفر نیز به‌صورت دائم اخراج شده‌اند.

برخی از محافل و گروه‌های سیاسی المان به‌اردوخان را به‌پیش گرفتن سیاستی خودکامه متهم می‌کنند. آن‌ها می‌گویند که اردوخان به‌بهانه کودتای نافرجام، به‌شيوه‌های غیردموکراتیک و لگدمال کردن مشروعیت قانونی حکومت روی آورده است.

در برابر، اردوخان هر نوع انتقادی از این قبیل را به‌عنوان «حمایت غرب از توطئه و تروریسم در ترکیه» قلمداد می‌کند.

در پی «کودتای نافرجام» در ترکیه، دولت این کشور اعلام کرد که دست‌کم تا حدی منشور حقوق بشر اروپا را به حالت تعلیق در خواهد آورد. در تازمترین اقدام محدودکننده جدید، شورای عالی رادیو و تلویزیون ترکیه نزدیک به ۳۰ نفر از اعضای خود را اخراج کرد.

پس از آن‌که دولت ترکیه در روز چهارشنبه ۲۰ جولای- ۳۰ تیر اعلام وضعیت فوق‌العاده کرد، به‌گزارش خبرگزاری آناتولی، نعمان کورتولموش، معاون نخست وزیر ترکیه، روز پنج‌شنبه ۲۱ جولای، گفت ترکیه «تا آن‌جا که خلاف تعهدات بین‌المللی‌اش نباشد» به‌طور موقت منشور حقوق بشر اروپا را کنار می‌گذارد.

منشور حقوق بشر اروپا اجرای حکم اعدام را ممنوع اعلام کرده است. پس از کودتای نافرجام در ترکیه زمزمه‌هایی در بین طرفداران رجب طیب اردوخان، رئیس جمهوری ترکیه و مسؤولان حکومتی از جمله خود اردوخان درباره احیای مجازات اعدام در قوانین ترکیه شنیده می‌شود.

مجازات اعدام بیش از ۲۵ سال است که در ترکیه اجرا نشده است. این مجازات به‌طور رسمی حدود ۱۲ سال پیش، در جولای سال ۲۰۰۴، از قانون ترکیه حذف شد.

در همین حال خبرگزاری آناتولی روز پنجشنبه به نقل از شورای عالی رادیو و تلویزیون ترکیه (RTUK) اعلام کرد که ۲۹ تن از اعضای این شورا اخراج شدند.

افراد اخراج شده متهم شده‌اند که با «سازمان تروریستی فتح‌الله گولن» (FETO) همکاری داشته‌اند؛ FETO اصطلاح اختراعی اردوخان است. پس از جداسدن گولن از او و رفتنش به آمریکا در پایان ۲۰۱۳ اردوخان اصطلاح «سازمان تروریستی فتح‌الله گولن» (FETO) را باب کرد.

دولت ترکیه می‌گوید افراد نفوذی «سازمان تروریستی فتح‌الله گولن» در ارتش کودتای نافرجام جمعه ۱۵ جولای-۲۵ تیر را تدارک دیدند. در این کودتا بیش از ۲۶۴ نفر کشته و یک هزار و ۴۰۰ نفر زخمی شدند.

دولت ترکیه و اردوخان از آمریکا خواسته‌اند تا گولن را به دلیل دست داشتن او در کودتا به ترکیه بازگرداند. گولن اعلام کرده که در این کودتا نقشی نداشته و حاضر است به ترکیه بازگردانده شود.

روز سه‌شنبه ۱۹ جولای، شورای عالی رادیو و تلویزیون ترکیه مجوز فعالیت ۲۴ شبکه رادیویی و تلویزیونی را لغو و کارمندان آن‌ها را اخراج کرد و وزارت آموزش و پرورش نیز ۱۵ هزار و ۲۰۰ نفر از کارمندان خود را به اتهام ارتباط با کودتای نافرجام از کار تعلیق کرد!

شورای مدارس عالی ترکیه نیز چهارشنبه ۲۰ جولای-۳۰ تیر اعلام کرد که کلیه نیروهای آموزشی دانشگاهی و پژوهش‌گران اجازه ندارند تا اطلاع ثانوی به خارج از ترکیه سفر کنند. همچنین از مقامات خواسته شد تا دانشگاهیانی که در حال حاضر در خارج از کشور به سر می‌برند به کشور فراخوانده شوند.

مسئله دیگر در این پاکسازی‌ها، دستگیری‌های گسترده در مناطق کردنشین ترکیه است. در شرایطی که کودتا به هیچ عنوان ارتباطی با کردها نداشته و در مناطق کردنشین نیز اقدامی نظامی در راستای کودتا صورت نگرفته بود در بسیاری از شهرهای کردنشین شاهد دستگیری شمار زیادی از مردم و نظامیان بودیم. دستگیری‌ها در استان‌های کردنشین ترکیه به تفکیک استان‌ها به شرح ذیل است:

دیاربکر: دستگیری ۱۰۰ نظامی عالی‌رتبه، قاضی و دادستان از استان دیاربکر ترکیه در میان آنان ۲ ژنرال ارتش از فرماندهان پایگاه هوایی دیاربکر نیز حضور دارند.

شرناخ: دستگیری ۳۰۸ نظامی از جمله ژنرال علی عثمان کورجان، فرمانده تیپ زرهی ژاندارمری چاکیر سوغوت شرناخ و ۲ سرگرد ارتش.

شانی اورفا: ژنرال متین آلپ جان، فرمانده تیپ زرهی ۲۰. ارتش ترکیه و یک سرهنگ دستگیر شده اند.

حکاری: دستگیری ژنرال اسماعیل گونشر، فرمانده تیپ زرهی بولو، و سرهنگ دمیرای دمیرچی، جانشین فرمانده ژاندارمری حکاری

بینگول: دستگیری ژنرال یونس کوتامان، فرمانده تیم کماندوی ۴۹. ارتش ترکیه.

آگری: دستگیری ۲۰ نظامی در این استان که در میان آنان ژنرال مهمت اوزان، فرمانده تیپ زرهی ۱. آگری نیز حضور دارند.

ایغدیر: دستگیری سرهنگ اکرم کوچوک بربر، فرمانده تیپ پیاده ۵. پادگاه ایغدیر و سرهنگ مصطفی اولوس، جانشین فرمانده ژاندارمری استان ایغدیر.

وان: دستگیری سرهنگ صالح آتامان، جانشین فرماندهی نیروهای مرزی استان وان و فرماندهان ژاندارمری چالدران و بولوک.

غازی عنتاب: دستگیری ۳۳ نظامی که در میان آنان ژنرال مراد سویسال، فرمانده تیپ زرهی ۵ ارتش نیز حضور دارند.

تونجلی: دستگیری ۴ سرهنگ و سرگرد در این استان از معاونین نیروهای ارتش ترکیه.

اتحادیه اروپا اعلام کرده است که چنانچه ترکیه مجازات اعدام را بازگرداند، مذاکرات درباره پیوستن ترکیه به اتحادیه را لغو خواهد کرد.

همچنین بازداشت‌های اخیر و بالاگرفتن فضای امنیتی در ترکیه واکنش‌های برخی از سران کشورهای اروپایی را نیز در پی داشته است. در آخرین نمونه سیاست‌های کورس، وزیر امور خارجه اتریش از مقام‌های ترکیه خواست که سخنان و اعمال خود را تعدیل کنند.

مولود چاوش اوغلو، وزیر امور خارجه ترکیه اتریش را «پایتخت نژادپرستی افراطی» نامید. او در تازه‌ترین اظهار نظر درباره ناتو گفته است: «از آنجا که برخی کشورهای غربی «مایل به فروش تجهیزات دفاعی خود و یا تبادل اطلاعات» با انقره نیستند، این کشور به همکاری‌های دفاعی با کشورهای خارج از پیمان ناتو نیاز دارد. به‌گزارش روز دوشنبه ۱۵ اگست ۲۰۱۶-۲۵ مرداد ۱۳۹۵، خبرگزاری آسوشیتدپرس، چاوش اوغلو این اظهارات را در گفت‌وگو با روزنامه بیلد چاپ المان بیان کرده و افزوده ترکیه یکی از «بزرگترین حامیان» پیمان آتلانتیک شمالی (ناتو) است.

او گمانه‌ها مبنی بر ترک ناتو از سوی ترکیه را رد کرده و گفته این حدس و گمان‌ها از سوی «محافل ضد ترکیه» مطرح شده و دولت رجب طیب اردوخان چنین چیزی را بیان نکرده است.

درگیری‌های لفظی میان اتریش و ترکیه پس از آن بالا گرفت که مقام‌های اتریش به سبب بازداشت‌های گسترده پس از کودتای نافرجام در ترکیه، خواستار توقف و یا تعلیق مذاکرات الحاق این کشور به اتحادیه اروپا شدند.

رئیس‌جمهوری ترکیه نیز در تظاهرات یکشنبه ۷ آگوست، شدیداً از برخی کشورهای اروپایی و به‌ویژه المان انتقاد کرده و با اشاره به سازمان‌های کرد، برلین را متهم به «تغذیه تروریست‌ها» کرده و تهدید کرده است که «روزی بر می‌گردند تا به‌خود آن‌ها (المان) ضربه بزنند».

در المان، رهبر حزب دمکرات آزاد، رفتار رجب طیب اردوخان را با رفتار آدولف هیتلر، رهبر المان نازی، مقایسه کرده است.

وزیر امور خارجه اتریش روز یکشنبه ۷ اگست، در مصاحبه با روزنامه اتریشی «کوریِر» اعلام کرد که اتریش برای مخالفت با گشودن فصل‌های جدید مذاکره درباره پذیرش ترکیه در اتحادیه اروپا از حق و تو استفاده خواهد کرد. کورس گفت: «من عضو شورای وزیر امور خارجه هستم. در این شورا درباره گشایش فصل جدید مذاکره با ترکیه بحث خواهد شد و من رای مخالف خواهم داد».

همچنین برند ریکسینگر، رئیس حزب چپ‌ها، خواستار توقف فوری مذاکرات درباره پیوستن ترکیه به اتحادیه اروپا شد. او گفت: «دولتی که روزنامه‌نگارها را زیر پیگرد قرار می‌دهد، دادگستری را وادار به هماهنگ شدن با خواست‌های خود می‌کند، اپوزیسیون را در زندان حبس می‌کند و ضد مردم خودش جنگ راه می‌اندازد، دولتی نیست که بشود آن را در اتحادیه اروپا پذیرفت».

نظرسنجی‌ای که شماره روز یکشنبه ۷ آگوست، روزنامه المانی «بیلد» منتشر کرده نشان می‌دهد که اکثریت مردم المان با نظر سیاست‌مدارانی چون هارمس، بروک و اشتاین مایر موافق نیستند. نزدیک به ۶۶ درصد کسانی که در نظرسنجی «بیلد» شرکت داشته‌اند مخالف ادامه مذاکرات درباره پیوستن ترکیه به اتحادیه اروپا بوده‌اند.

هفت نفر از هر ده نفری که به پرسش‌های نظرسنجی پاسخ داده‌اند، معتقدند که پرداخت‌های میلیاردی اتحادیه اروپا به ترکیه باید فوراً قطع شود. بیشتر آلمانی‌ها بر این نظرند که اتحادیه اروپا بهتر است برای رفع بحران پناهندگی از یونان حمایت کند.

همچنین با توجه به وضعیت سیاسی ترکیه، انتقادهای به‌پیمان منعقد شده با این کشور درباره پناجویان فزونی یافته است. طبق این پیمان، پناجویانی که به‌طور غیرقانونی خود را به یونان رسانده‌اند، می‌توانند به ترکیه بازگردانده شوند. از تاریخ ۴ آوریل به‌زای هر پناجوی سوری که به ترکیه بازگردانده شده، یک پناجوی دیگر سوری می‌تواند به‌طور قانونی و مستقیم به اتحادیه اروپا سفر کند.

طبق یک نظرسنجی جدید که به درخواست «بیلد» انجام شده، ۵۲ درصد مردم آلمان خواستار لغو پیمان‌نامه یاد شده هستند.

ژان مارک ارو وزیر خارجه فرانسه، ضمن هشدار به اردو خان در مورد سرکوب مخالفان پس از کودتای نافرجام اخیر استفاده کند، افزوده است که پس از این رویدادها «اعتبار» ترکیه برای همراهی در مبارزه با داعش «محل سؤال» است.

او در گفت‌وگو با شبکه ۳ تلویزیون فرانسه، با تأکید بر اینکه «ما خواهان اجرای درست قانون‌مداری در ترکیه هستیم»، به‌دولت ترکیه در مورد روند پاک‌سازی پس از کودتا هشدار داده است.

او تأکید کرده که رئیس‌جمهور ترکیه نباید از این رویداد به‌عنوان یک «چک سفید» برای سرکوب مخالفان استفاده کند. این اظهارات هم‌زمان با آن عنوان شده که مقام‌های ترکیه در ادامه اقدامات خود برای مقابله با کودتای نافرجام جمعه‌شب بیش از شش هزار تن را به‌اتهام شرکت در کودتا یا حمایت از آن بازداشت کردند که در میان آن‌ها صدها نیروی نظامی از جمله چندین فرمانده ارشد و نیز شمار قابل توجهی از دادستان‌ها و قضات ترکیه دیده می‌شوند. در حالی که آمریکا از اردو خان حمایت می‌کند و گولن هم که آشکارا تحت نفوذ امریکا است با کودتا مخالفت کرده است. اما دولت و اردو خان، همچنان در حال راه‌انداختن یک عملیات روانی هستند.

بنا به خبرگزاری آنا‌تولی، مقامات ترکیه پیش‌تر، در پی کودتای نافرجام روز جمعه ۱۵ جولای ۲۰۱۶، ۱۰۳ ژنرال و دریاسالار را بازداشت کرده است.

پل‌روم روز دوشنبه ۱۸ جولای در پایان جلسه دولت ترکیه تأکید کرد که کودتاگران در چارچوب قانون محاکمه خواهند شد. او گفت: برای هر قطره خون محاکمه خواهیم کرد.

رجب طیب اردو خان، رئیس‌جمهوری ترکیه نیز در هفته‌های اخیر بارها تأکید کرده است که ممکن است پارلمان بازگرداندن مجازات اعدام را به‌قانون بررسی کند.

خبرگزاری ترکیه در گزارش خود با انتشار اسامی بازداشت‌شدگان، گزارش داد که این افراد، در نیروی هوایی، زمینی و دریایی و در مناطق مختلف کشور فعالیت می‌کردند.

این کودتا بهترین فرصت را برای اردو خان فراهم کرده است تا بار دیگر دست به تصفیه ارتش و دیگر ارگان‌های امنیتی و قضائی بزند. او یکبار و در پرونده «ارگنکن» شمار زیادی از مقامات رده بالای ارتش را تصفیه کرد. این بار رده‌های میانی هدف اصلی تصفیه او خواهند بود. ظاهراً این رده، بیش‌ترین نقش را در کودتا داشته است. علاوه بر این در حوزه سیاسی هم، انگشت اتهام دولت ترکیه به‌سوی فتح‌الله گولن رهبر جریان «خدمت» است که اکنون در آمریکا زندگی می‌کند. در صورتی که اردو خان هیچ سند محکمه‌پسندی نیز غیر از ادعای خودش ارائه نکرده است. اما با

توجیه همین ماجرا مخالفین خود را نیز سرکوب می‌کند به طوری که اعتراض امریکا و اتحادیه اروپا و فرانسه یعنی متحدان اردوخان نیز درآمده است.

گولن که از سال ۱۹۹۹ در ایالت پنسیلوانیا ساکن است، تمامی اتهامات وارده به خود را رد کرده و اعلام کرد که هیچ‌گونه دخالتی در کودتا علیه اردوخان نداشته است.

گولن ۷۵ ساله روز شنبه ۱۶ جولای ۲۰۱۶، در گفتگویی نادر با روزنامه «نیویورک تایمز» احتمال دست داشتن اردوخان در این کودتا را مطرح کرده و گفت: «برخی از رهبران (سیاسی) برای افزایش قدرت خود دست به سوءقصد های جعلی می‌زنند. چنین افرادی ممکن است دست به چنین سناریوهایی بزنند. من به عنوان یک انسان مومن نمی‌توانم تهمت بزنم».

او در پاسخ به نیویورک تایمز در مورد این که آیا حامیان وی در کودتا نقش داشته‌اند گفت: «من نمی‌دانم حامیان چه کسانی هستند. از آنجایی که با این افراد آشنائی ندارم نمی‌توانم در مورد مشارکت بالقوه شان حرف بزنم. این می‌تواند از سوی اپوزیسیون یا ناسیونالیست‌ها ترتیب داده شده باشد. من ۳۰ سال است که از ترکیه دور بوده‌ام و این جریان را دنبال نکرده‌ام».

ساعاتی پس از آغاز کودتا در ترکیه، گولن با انتشار بیانیه‌ای اقدام ارتش را «به شدت» محکوم کرده بود.

رجب طیب اردوخان خواستار استرداد گولن از امریکا شده است. بینالی نیلدریم، نخست‌وزیر ترکیه نیز تهدید کرده، هر کشوری که از گولن حمایت کند به عنوان دشمن شناخته شده و باید خود را در وضعیت جنگی با ترکیه تصور کند.

جان کری در پاسخ به درخواست ترکیه برای استرداد گولن با تأکید بر آمادگی امریکا برای همکاری با ترکیه در یافتن کودتاچیان، گفته است که ایالات متحده تنها در صورتی که شواهد موثقی علیه گولن وجود داشته باشد، درخواست ترکیه را مد نظر قرار خواهد داد.

اکنون دادگاهی در ترکیه حکم استرداد گولن را صادر کرده است. دولت امریکا می‌گوید که می‌تواند استرداد فتح‌الله گولن به ترکیه را بررسی کند ولی ترکیه اول باید مدارک موثقی درباره این اتهام ارائه دهد.

جان کری، وزیر امور خارجه امریکا در مصاحبه با شبکه امریکائی سی‌ان‌ان گفته است: «دولت ترکیه هیچ‌گاه رسماً خواهان استرداد فتح‌الله گولن نشده است. درخواست باید کتبی و مستند و با مدرک باشد. یعنی ترکیه باید مدارک لازم را ارائه کند تا دادگاه‌های امریکا درخواست استرداد را تأیید کنند».

او گفته است که سازمان‌های اطلاعات امریکا از نقشه کودتا در ترکیه بی‌خبر بودند و «امریکا هنوز هم از جزئیات کودتا بی‌اطلاع است».

پنتاگون در اطلاعیه‌ای اعلام کرده که فعالیت نیروهای نظامی امریکا در پایگاه هوائی اینجریلیک در جنوب ترکیه از سر گرفته شده است.

پیش‌تر به دنبال کودتای نافرجام در ترکیه، مقام‌های امریکائی اعلام کردند که ترکیه این پایگاه را بسته است.

وزارت دفاع امریکا در اطلاعیه خود اعلام کرد که تمام فعالیت‌های نیروهای ائتلاف ضد داعش در ترکیه از سر گرفته شده هر چند هنوز برق این پایگاه قطع است و از طریق ژنراتورهای داخل پایگاه تأمین می‌شود.

این پایگاه که مورد استفاده مشترک نیروهای ناتو و ترکیه است، در حمایت امریکا از مبارزه زمینی علیه داعش در عراق و سوریه نقش کلیدی دارد.

سخن‌گوی وزارت دفاع امریکا بعد از قطع فعالیت این پایگاه گفت که امریکا با مقام‌های ترکیه در تماس است تا هرچه زودتر عملیات هوائی از اینجریلیک از سر گرفته شود.

امریکا در پایگاه اینجریلیک هواپیماهای تهاجمی «ای ۱۰»، تانکرهای هوایی «کی سی ۱۳۵» و هواگردهای تجسسی و پهپادهای مسلح دارد.

نیروی هوایی آمریکا می‌گوید که هواپیماهای سوخت‌رسانی مستقر در اینجریلیک حدود یک‌سوم عملیات سوخت‌رسانی در هوا در آسمان عراق و سوریه را انجام می‌دهند.

همزمان با بازگشایی پایگاه اینجریلیک، ژنرال بیکر ارجان وان، فرمانده این پایگاه دستگیر شده است. مولود چاووش اوغلو، وزیر خارجه ترکیه، می‌گوید که بعضی از سربازان ترکیه که در پایگاه اینجریلیک مستقر هستند، با کودتای نافرجام جمع‌شنب همراه بوده‌اند و در این رابطه برخی بازداشت شده‌اند. به‌گفته او، الان باید ارتش ترکیه «پاکسازی» شود و بعد از آن ترکیه «قوی‌تر و بهتر با همپیمانان و ناتو همکاری خواهد کرد».

در رابطه با ماجرای کودتای اخیر در ترکیه، تحلیل‌های متفاوتی داده شده است. اما همه این نظریه‌ها می‌توان در دو بخش فرموله کرد:

یک نظریه این است که در دو سال گذشته، هیچ هفته‌ای بدون عملیات علیه نیروهای جریان گولن در ساختار قضائی و اطلاعاتی ترکیه وجود نداشته است و صدها نفر به‌جرم همکاری با جریانی زیرزمینی در درون دولت دستگیر و محاکمه و زندانی و یا تبعید شده‌اند. همان‌طور که در بالا اشاره کردیم اردوخان هر وقایع اعتراضی علیه دولت را به‌جریان گولن نسبت می‌دهد و این کودتا را نیز همین‌طور. اما در هفته قبل از کودتا، تعدادی از افسران ارتش تحت بازداشت قرار گرفتند چرا جریان نظامی گولن، به‌این اقدام متهورانه دست زد؟

- دومین فرضیه بر آن است که این کودتا تنها یک تئاتر تراژیک و سنگین از سوی اردوخان طراحی شده است تا با استفاده از شرایط بحرانی ایجاد شده دست به‌تضعیف و پاکسازی مجدد ارتش‌زده و امکان کودتاهای جدی‌ای که می‌توانست در آینده گریبان‌گیر او شود را از بین ببرد.

در این شرایط، همچنین اردوخان به‌عنوان یک رهبر قدرت‌مند و وحدت‌بخش و بسیج‌گر اقشار مختلف مردم معرفی می‌کنند و معتقدند که اردوخان در این مسأله به‌عنوان یک «قهرمان ملی؟!» ظاهر شده است. و این تنها یک بازی کثیف و غیرانسانی بوده است.

در واقع اگرچه این موفقیت در ظاهر توان اردوخان و حزبش را افزایش خواهد داد اما میزان هزینه‌ای که اردوخان باید در قبال این مسأله بپردازد بسیار بالا است. از سوی دیگر در ماه‌های اخیر اردوخان با بحران‌هایی عدیدهای از جمله بحران اقتصادی مواجه خواهد شد.

اکنون لطمه شدیدی به‌اقتصاد ترکیه وارد شده است و نگرانی‌های سرمایه‌گذاران را در اثر شرایط نامعلوم سیاسی افزایش می‌دهد.

فاینانشال تایمز در گزارشی نوشته است درگیری‌های خیابانی در ستانبول و انقره در روز جمعه باعث افت ۵ درصدی ارزش لیرترکیه شد که بیش‌ترین کاهش از ۲۰۰۸ تاکنون بود.

تضعیف پول ملی خطر افزایش تورم و فشار بر نخبان بانکی این کشور را به‌همراه خواهد داشت و شرایط نامعلوم سیاسی سرمایه‌گذاری خارجی و صنعت گردشگری را به‌مخاطره خواهد انداخت. بر اساس آخرین به‌روز رسانی آمارهای بانک مرکزی ترکیه، ارزش هر دلار آمریکا هم‌اکنون بیش از ۲ لیر و ۸۸ سنت است.

مراد اوچر، اقتصاددان موسسه مشاوره‌ای «گلوبال سورس پارتنرز» می‌گوید «این یک شوک بسیار بزرگ است و بستگی به‌این دارد که تضعیف پول ملی تا چه حد ادامه خواهد داشت».

صنعت گردشگری که یکی از منابع حیاتی درآمد ارزی ترکیه است نیز در پی این حملات ضربه خورده است. ماه گذشته حملات انتحاری به فرودگاه آتاتورک در ستانبول به کشته شدن ۴۰ نفر انجامید. کشمکش دیپلماتیک ترکیه با روسیه بر سر سقوط یک هواپیمای جنگی روسی در مرز سوریه در سال گذشته بیش از پیش به این صنعت لطمه وارد کرده است.

آمارهای دولتی نشان می‌دهد که گردشگری در ترکیه در ماه مه ۲۰۱۶، ۲۳ درصد کاهش داشته است و این کاهش سالانه هر ماه نیز تشدید می‌شود. روزنامه حریت نیز گزارشی با عنوان «توریسم بدشانس» منتشر کرده و با اشاره به وضعیت نامناسب جذب درآمدهای توریستی به خاطر ترورهای اخیر در ترکیه نوشته است که کودتای نافرجام باعث شد که چندین کشور از جمله ایران، روسیه، آلمان، بریتانیا، سوئیس و آمریکا پروازهای خود را به ترکیه با تاخیر انداختند.

این روزنامه، همچنین طی گزارش دیگری با استناد به منابع روسی مانند خبرگزاری‌های اسپوتنیک و ایترناس گزارش کرده است که صدها شهروند روس فردای کودتای نافرجام خاک ترکیه را ترک کردند.

دنی رودریک، اقتصاددان ترکیه‌ای در دانشگاه هاروارد، عقیده دارد «از دید یک سرمایه‌گذار، ترکیه بیش‌تر و بیش‌تر شبیه یک بسته سیاسی به نظر می‌رسد».

او می‌گوید در هفته‌های اخیر شکاف اقتصادی اردوخان را وادار به آشتی با روسیه و اسرائیل کرده است. اما هرگونه منفعت احتمالی برای بخش گردشگری در اثر ناپایداری‌های سیاسی به خطر خواهد افتاد.

در همین حال، بولنت گولتکین استاد امور مالی دانشگاه پنسیلوانیا، گفته است «چالش ترکیه، و چیزی که دولت این کشور فراموش کرده است، نیاز به بهبود بهروری است. بدون سرمایه‌گذاری بلندمدت در بخش آموزش یا بدون داشتن یک اقتصاد صادرات محور، یک کشور محکوم به رشد اقتصادی ضعیف است».

یک مدیر بانکی گفته است سال‌ها زمان لازم است تا سرمایه‌گذاری به مقدار سال گذشته برگردد. این‌جا تروریسم است، کودتا است، و امنیت نیست.

ترکیه یکی از بهترین بازارهای نوظهور در جهان بوده است. اما پیش‌بینی می‌شود رشد اقتصادی این کشور از ۴/۵ درصد در سال ۲۰۱۵ به ۳ یا ۴ درصد در سال جاری کاهش پیدا کند. اقتصاد ترکیه تا حد زیادی به سرمایه‌گذاری کوتاه‌مدت خارجی وابسته است. این در حالی است که بسیاری از شرکت‌ها در این کشور دارای بدهی‌های سنگین هستند. «تیموتی اش» تحلیل‌گر بازارهای نوظهور، گفته است انتظار ندارد موسسات رتبه‌بندی رتبه اعتباری ترکیه در حوزه سرمایه‌گذاری را کاهش دهند اگرچه وی معتقد است موسسات رتبه‌بندی این روزها قابل پیش‌بینی نیستند. موسسه «مودیزاند فیچ» رتبه ترکیه را یک پله بالاتر از درجه کم‌ارزش قرار داده است.

در همین زمینه خبرگزاری رویترز، با اشاره به عبور سالانه ۴۸ هزار کشتی از تنگه بوسفور می‌نویسد که روزانه ۳ میلیون بشکه نفت روسیه و کشورهای حاشیه خزر از این گذرگاه به سمت اروپا منتقل می‌شود. نظامیان دخیل در کودتا این تنگه را برای چندین ساعت بسته بودند.

خبرگزاری مهر حکومت اسلامی نیز گزارش داده است که صادرات محصولات پتروشیمی به ترکیه و ترانزیت آن به اروپا بعد از کودتا متوقف شد.

رویترز می‌نویسد که یکی از بنادر مهم ترکیه، بندر جیهان است که به غیر از دریافت روزانه ۷۰۰ هزار بشکه نفت کشورهای حاشیه خزر، نیم میلیون بشکه نیز نفت کردستان عراق را دریافت و سپس از طریق نفتکش‌ها صادر می‌کند.

تنگه ۱۷ مایلی بوسفور دریای سیاه را به دریای مرمره و نهایتاً دریای مدیترانه وصل می‌کند و بنا به گزارش رویترز، یک چهارم صادرات غلات جهان از دریای سیاه انجام می‌گیرد.

بولنت تفنکچی، وزیر گمرک و تجارت ترکیه، به‌روزنامه «حریت» گفته است که کودتای نافرجام نظامیان بیش از ۹۰ میلیارد یورو، حدود صد میلیارد دلار، به‌کشور زیان وارد کرده است.

روزنامه حریت، روز سه‌شنبه دوم اگست، از قول وزیر بازرگانی ترکیه نوشت که احتمال دارد زیان‌های مالی کودتا از این هم فراتر برود.

وزیر بازرگانی اعتراف می‌کند که به‌ویژه به‌صنعت توریسم ضربه سختی وارد آمده زیرا به‌گفته او کودتاچیان از ترکیه «تصویر یک کشور جهان‌سومی» ارائه دادند.

کارشناسان نسبت به‌زیان‌های مالی کودتای ۱۵ جولای هشدار داده بودند، اما گمان نمی‌رفت که ضربه کودتا تا این حد سنگین باشد. گفته می‌شود که ترکیه تا یک سوم فعالیت توریستی خود را از دست داده است. در حالی که قبل از این نیز به‌دلیل بمب‌گذاری‌ها و تحریم‌های روسیه، صنعت توریسم در این کشور، سخت آسیب دیده بود.

مقامات اقتصادی در آلمان، نسبت به‌بهبود وضعیت اقتصادی ترکیه به‌اندازه زمامداران آن کشور خوش‌بین نیستند. در آلمان برخی از بنیادهای اقتصادی نگران هستند که ادامه مجادله با ترکیه، به‌روابط اقتصادی با آن کشور آسیب بزند. در روزهای گذشته، برخی از محافل سیاسی در انتقاد از اقدامات حکومت ترکیه، از «تحریم‌های اقتصادی» نیز سخن گفته‌اند.

ترکیه با سالانه حدود ۳۷ میلیارد یورو معاملات تجاری یکی از مهم‌ترین طرف‌های اقتصادی آلمان است. این وضعیت پس از کودتای نافرجام آشکارا تضعیف شده است.

در کنار توریسم، سفرها و ماموریت‌های اقتصادی نیز به‌ترکیه متوقف شده است، اما مقامات اقتصادی با خوش‌بینی خبر می‌دهند که ناآرامی سیاسی ترکیه به‌مبادلات تجاری آسیبی وارد نکرده است.

اما آنتون برنر، رئیس انجمن سراسری تجارت و خدمات برون‌مرزی آلمان، با تأسف یادآوری می‌کند: «به‌اعتماد سرمایه‌گذاران ضربه سنگینی وارد آمده و در تجارت اعتماد مهم‌ترین چیز است».

او یادآور می‌شود که تعهدات مالی میان آلمان و ترکیه مثل سابق جریان دارد اما سرمایه‌گذاران رغبت سابق را نشان نمی‌دهند.

روابط سیاسی میان آلمان و ترکیه از زمانی که پارلمان آلمان طی قطعنامه‌ای کشتار ارمنیان توسط امپراتوری عثمانی را نسل‌کشی دانست، به‌سردی گرائیده است.

در هر صورت آیا این کودتا «نمایشی» بود یا نه؟ تغییری بر این واقعیت نمی‌دهد که شخص رجب طیب اردغان حتی بر اساس قوانین بورژوازی بین‌المللی جنایتی کار جنگی به‌حساب می‌آید. چرا که دست کم بر علیه بخشی از شهروندان ترکیه (مردم کرد) جنگ وحشیانه‌ای راه انداخته و کودک و بزرگ را قتل‌عام کرده و هنوز هم می‌کند. به‌عبارت دیگر، اگر هم کودتایی راه افتاد در واقع کودتای بخشی از کوتاچیان علیه بخش دیگر بوده است. و سردهسته آن نیز اردوخان و حزبش است. بنابراین این تحلیل که برخی ادعا می‌کند ممکن است خود اردوخان نیز در پشت پرده این کودتا باشد، حتی تحلیل مضحکی به‌نظر بیاید اما ده‌ها سؤال را در بطن آن نهفته است.

اگر غیر از این هم باشد این کودتا به‌قدری مضحک و بی‌محاسبه و بدون حساب و کتاب و یا حماقت بزرگی بود که چند ساعتی دوام نیاورد. در حالی که ارتش ترکیه یک ارتش سیاسی است و بارها دست به‌کودتا زده و سال‌ها هم ژنرال‌ها حکومت کرده‌اند.

اکنون به‌پیش از دو دهه و نیم از آخرین کودتا به رهبری ژنرال کنعان اورن در ترکیه می‌گذرد. کودتاچیان درست مانند کودتاهای ۱۹۶۰، ۱۹۷۱، ۱۹۸۰ و ۱۹۹۷، زیر پا گذاشتن اصول کمالیستی و سکولاریستی از سوی دولت ترکیه را دلیل کودتا نامیده‌اند.

آن‌ها در سال ۱۹۹۷ هم توانستند بدون به‌خیابان آوردن تانک‌هایشان، نجم‌الدین اربکان، نخست‌وزیر اسلام‌گرا را وادار به‌کنارگیری از قدرت کنند.

این چهار کودتا باعث شده تا افکار عمومی در ترکیه به‌دخالت نظامیان حساس باشد و دولت اسلام‌گرای حزب عدالت و توسعه هم که خاطره استعفای اربکان را به‌یاد داشت، در سال‌های گذشته از ابزار سیاسی لازم برای شکستن روحیه سیاسی نظامیان استفاده کرده است.

کم‌رنگ شدن رد پای نظامیان در سیاست ترکیه و تغییرات گسترده فرماندهان ارشد در دوران زمامداری حزب عدالت و توسعه از یک‌پارچگی ساختار ارتش این کشور کاسته است.

در سال ۲۰۱۰، رسیدگی به‌یک پرونده جنجالی دیگر موسوم به‌عملیات پتک، شروع شد که منجر به‌زندانی شدن ۳۰۰ نفر از مقامات ارتشی گردید.

جرم آنان توطئه برای کودتا در سال ۲۰۰۳ علیه دولت حزب حاکم عدالت و توسعه بود ولی معلوم شد که بیش‌تر شواهد و مدارک جعلی بوده است.

نقش نظامیان در عرصه سیاسی ترکیه چنان پر رنگ بوده که از ۱۲ رئیس‌جمهور این کشور ۶ نفر آن‌ها نظامی بوده و البته با وجود ریاست جمهوری نظامیان همواره دولت‌ها به‌غیرنظامیان تحویل داده می‌شد.

در فبروری سال ۲۰۱۰ نیز موضوع یک کودتای نافرجام اعلام شد که در پی آن، ۴۰ افسر از جمله فرماندهان نیروهای هوایی و دریایی ترکیه بازداشت و برکنار شدند.

در جولای ۲۰۱۳، اردوخان قدرت ارتش را محدودتر کرد. او ماده ۳۵ قانون اساسی ترکیه موسوم به‌قانون خدمات داخلی نیروهای مسلح را که گفته می‌شود برگه قانونی مداخله ارتش ترکیه در سیاست و کودتاهای پی‌درپی بوده است تغییر داد.

طبق ماده ۳۵ «وظیفه نیروی مسلح دفاع از سرزمین ترک و حفظ و حراست نظام جمهوری ترکیه بر اساس قانون اساسی است.

در جولای ۲۰۱۳، پارلمان ترکیه به‌پیشنهاد حزب عدالت و توسعه این قانون را به‌این شیوه تغییر داد: «وظیفه نیروهای مسلح ترک مقابله با تهدیدها و خطرهای خارجی علیه وطن ترک و دفاع از آن، تقویت و حفظ قدرت نظامی با اهداف بازدارندگی و انجام وظیفه در خارج از کشور و کمک برای حفظ صلح بین‌المللی بر اساس مصوبات مجلس ترکیه است.

پس از مقابله مردم با کودتاچیان در ترکیه، این کشور شاهد قتل فجیع ده‌ها سرباز به‌دست مردم هوادار اردوخان بود. اکنون رسانه‌های ترکیه این سؤال را مطرح می‌کنند که آیا عواملان قتل سربازان تحت امر کودتاچیان، محاکمه و مجازات می‌شوند.

در چنین شرایطی، گفته شده است دولت ترکیه گروهی نیروی مسلح ویژه تشکیل داده که در صورت لزوم آن‌ها را به‌جنگ داخلی سوریه بفرستد. این نیروهای در جریان کودتا بسیار فعال بودند. آن‌ها، حتی به‌شیوه داعش، سر دو سرباز کودتاچی را یکی در روی پل بسفر و دیگری را در مقابل ستاد نیروهای مسلح ارتش سر بریدند. برخی از کسانی که در تصاویر اطراف اردوخان را گرفته‌اند کاملاً شکل و قیافه داعشی دارند. احتمالاً این نوع اقدامات محرمانه و

ماجراجویانه دولت و رئیس جمهور و ارتش و پولیس مخفی، ترکیه را به سمت درگیری‌های داخلی شدید سوق خواهد داد.

به گزارش روزنامه جمهوریت، بعد از کودتای نظامی... استفاده از خشونت شدید از سوی برخی هواداران اردوخان و دولت در مواجهه با سربازانی بود که به دستور «فرماندهان» در خیابان‌ها حضور داشتند.

برخی از هواداران اردوخان، خود را به جای قانون قرار داده، در مقام قاضی و اجراکننده حکم سربازان را به طرز وحشیانه‌ای مورد ضرب و شتم قرار می‌دادند که برخی از این سربازان در اثر ضرب و شتم‌ها کشته شده‌اند. حتی عده‌ای از مردم سر یک سرباز را در پل «بغاز ایچی» بریدند. برخی هواداران اردوخان عکس‌های یادگاری نیز با سلاح‌های گرم انداخته‌اند. اکنون سؤالی که مطرح می‌شود این است که:

- آن دسته از طرفداران اردوخان که در خیابان‌ها اقدام به تیراندازی کردند و با سلاح‌های گرم به خیابان‌ها ریختند این سلاح‌ها را از کجا آورده‌اند؟

- یک فرد، حتی اگر دست به کودتا بزند باید در برابر دولت و دستگاه قضائی پاسخگو باشد. آیا دادستان ترکیه علیه آن دسته از افرادی که سربازان را به طرز داعشی و وحشیانه‌ای به قتل رسانده‌اند اقدام خواهد کرد؟

اکنون بنا بر برخی تئوری‌ها، کودتای اخیر برنامه‌ای بوده که شخص اردوخان برای کسب قدرت بیشتر، به اجرا در آورده، ولی منطقی می‌توان گفت گسترش عملیات فراتر از آن رفت که بتوان گفت عمداً و به قصد تقویت اردوخان صورت گرفته است.

نظریه دیگر متعلق به یک منبع پولیس است که می‌گوید دولت در نظر داشت مقامات ارتشی طرفدار گولن را در تاریخ ۱۶ جولای بازداشت کند. به گفته این منبع، هنگامی که طراحان کودتا از این موضوع باخبر شدند، پیش‌دستی کردند و کودتا را زودتر از تاریخی که در نظر داشتند به راه انداختند. بی‌نظمی و آشفتگی کودتای نافرجام نیز به همین دلیل بوده است.

همان‌طور که در مورد پرونده‌های ارگنکون و پتک و نیز در جریان از هم پاشیدن اولین دوره مذاکرات صلح با مردم کرد (مذاکرات اسلو) مشاهده کردیم، ارگان‌های امنیتی و ارتش و یا دست‌هایی در درون حاکمیت، به روش‌هایی مانند جعل شواهد و مدارک و تلاش برای بدنام کردن مخالفان متوسل می‌شود.

به این ترتیب، در حالی که ظاهراً کودتای ترکیه چند ساعتی دوام نیاورد و شکست خورد اما بحث‌ها درباره چرایی و شکست این کودتا در جریان است. چرا که هنوز بخش قابل توجهی از مردم ترکیه از این واقعه دچار شوک شده‌اند و آینده خوبی را برای جامعه خود تصور نمی‌کنند.

یک دلیل عمده چنین تفکری، عدم اعتماد بخش آگاه جامعه به‌ویژه مردم کرد و احزاب اپوزیسیون و نهادهای دموکراتیک مردمی به عملکردهای حزب حاکم عدالت و توسعه اسلامی و شخص رجب طیب اردوخان رئیس جمهوری این کشور است.

مردم هنوز این سؤال را دارند که عامل بمب‌گذاری‌های دیاربکر، سوروچ و انقره چه کسانی و ارگان‌هایی هستند؟ هنوز این سؤال مطرح است که چرا انتخابات نخست سال گذشته پارلمانی ابطال و انتخابات جدیدی برگزار شد؟ چرا مصونیت پارلمانی نمایندگان پارلمان به‌ویژه نمایندگان حزب دموکراتیک خلق‌ها برداشته شد؟ چرا اردوخان نخست مذاکره صلح با عبدالله اوچالان در زندان ایمرالی را قطع کرد و سپس فرمان جنگ به مردم کرد و پ.ک.ک را صادر کرد؟

چرا اردوخان پس از گذشت هفت ماه از سقوط هواپیمای جنگی روسیه در مرز ترکیه و سوریه، از این کشور عذرخواهی کرد؟ چرا اردوخان با اسرائیل وارد مناقشه شد و شرط برقراری روابط مجدد را نیز لغو محاصره غزه گذاشت اما اکنون و بدون این که اسرائیل محاصره غزه را بشکند با این کشور وارد مذاکره و ترمیم روابط شده است؟ دولت ترکیه که در صف مقدم سرنگونی حکومت سوریه بود اکنون پس از گذشت پنج سال از جنگ داخلی و حمایت از گروه‌های تروریستی درگیر در این کشور، قصد مذاکره با این حکومت را دارد؟ چرا هنوز هم درباره همکاری دولت ترکیه و داعش بحث و حدیث‌های فراوانی در جریان است؟ چرا اردوخان، همواره به‌دنبال نابودی کانتون‌های روژاوا (کردستان سوریه) است؟ چرا اردوخان، دشمنی و خصومت خاصی با آزادی بیان و اندیشه و محاکمه و زندانی‌کردن روزنامه‌نگاران منتقد خود دارد؟ چرا اردوخان هر واقعه مهم ترکیه را همواره به‌فتح‌الله گولن رهبر یک فرقه مذهبی که استاد سابق خود حزبش است، نسبت می‌دهد؟ و ده‌ها چراهای دیگر!

مهم‌تر از همه اکنون بیش از هر زمان دیگری جامعه ترکیه به‌شدت دوقطبی شده است. یک قطب طرفدار اردوخان و دولت و قطب دیگر نه تنها منتقد آن‌ها، بلکه از دولت و اردوخان نفرت دارند و در راستای برکناری آن‌ها از قدرت و حاکمیت می‌کوشند. به‌علاوه اردوخان مجبور خواهد شد به‌بخشی از ارتش که مخالف کودتا بود و کودتاگران را سرکوب کرد امتیازات بیشتری بدهد.

در واقع می‌توان به‌جرات تأکید کرد که این کودتا ضربه‌ای سخت بر پیکره جامعه ترکیه زده است. در هر صورت هنوز فضای سیاسی و اجتماعی ترکیه بسیار متلاطم و آبدستن حوادث مختلف است. هنوز شعله‌های آتش درگیری در کردستان در جریان است. و هنوز دولت و اردوخان به‌جنگ خود علیه مخالفان‌شان با تمام قدرت ادامه می‌دهند. هنوز اردوخان در جهت دستگیری نمایندگان حزب دموکراتیک خلق‌ها در پارلمان و در راس همه صلاح‌الدین دمیرتاش تلاش می‌کنند؛ هنوز هم زندان‌های ترکیه مملو از زندانیان سیاسی و روزنامه‌نگاران مخالف است؛ هنوز کارگران نگران دستمزدها و بیکارسازی‌های وسیع خود هستند و... بنابراین، این جنگ دولت و رئیس‌جمهور علیه مردم به‌ویژه مردم کرد، سبب شده است که کل حاکمیت ترکیه و در رأس همه اردوخان به‌طور جدی زیر سؤال بروند و رسوا گردند. اکنون راحل ترکیه همان راحلی‌ست که در پنج سال گذشته در روژاوا تجربه شده و در ماه‌های اخیر در بخش‌هایی از کردستان ترکیه نیز تجربه شده است و آن‌هم خودمدیریتی دموکراتیک و اداره شورائی با رد «ملت و دولت» جامعه است.

سه‌شنبه بیست و ششم مرداد [اسد] ۱۳۹۵ - شانزدهم اگست ۲۰۱۶